



**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput IX. Ab ecclesiastici jejunii observantia tres causæ excusant, labor
necessarius, infirmitas, ætas, cum jejunio incompatibiles; vel, si mavis,
unica causa, moralis scilicet impotentia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

At isti omnes, aut ferè, conjugati sunt. Quorum aliqui prædunt (inquit) se uxori condormire non posse, simul & jejunare, cò quòd magis debilitentur, venerem exercendo, quàm suendo, fartiendo, tondendo, & licèt possint equidem mariti officium exercere, solum id possint diminutè. Dicit verò Diana p. 1. tr. 9. resol. 11. quòd nullus tenetur causà jejunii *diminutè suum exequi munus.*

71 Sed ista ferè omnia adèd laxa sunt, adèd ridicula, ut explosione magis quàm refutatione digna sint. Refutabuntur tamen capite sequenti. De conjugatis cap. 6. dixi ipsos ab usu veneris abstinere debere in Quadragesima, juxta Scripturam, Canones, & Patres. Ridiculum est ergo ipsos à jejunii observantia excusare, ut veneri possint vacare, dum veneris usum cum jejunio non possunt componere, vel dum jejunando non possunt nisi diminutè debitum reddere. Pudor est contrarium à Christianis vel cogitari.

72 Non inficior, conjuges teneri ad reddendum debitum comparti moderatè petenti. Sed moderationem christianam in petendo non servat, qui petit tempore indebito, sicut nec qui petit loco indebito. Improbabile proinde est quòd conjugem conjux ab immoderata petitione non teneatur avertere, dum potest. Non possunt certè Christiani conjuges libidini vacare sicut equus & mulus, sed tempora, sicut & loca servare teneantur. Tenetur famulus conductitius ex justitia reddere domino opus injunctum; si tamen dominus in die jejunii injungat ipsi opus cum jejunio incompatible, non tenetur illud reddere, nec dominus potest tunc illud exigere, si pro tunc non sit necessarium, sed in aliud tempus differri queat, ut docent Richardus, Paludanus, Gabriel, Navarrus, &c. Similiter ergo de conjugè dicendum, quòd licèt carnis debitum ex justitia comparti illud exigenti reddere teneatur; si tamen opus illud cum jejunio sit incompatible, & compars illud exigat in die jejunii, non tenetur tunc illud reddere, nec compars potest tunc exigere, si pro tunc non sit necessarium, sed in aliud tempus differri possit, uti potest & debet, juxta dicta cap. 6. Compars ergo tunc rogari debet ut differat, teneturque consentire, quia tunc non est tempus amplectendi, sed tempus vacandi ab amplexibus, ut vacetur orationi & poenitentia; cui si compars vacet, ut oportet, carnis teret superbiam oratio & poenitentia; & sic rationabiliter allegare non poterit periculum incontinentia. Cui tamen si conjux ipsam videret subjacere, ad impediendum gravius malum, ipsi posset & deberet subvenire.

CAPUT IX.

Ab ecclesiastici jejunii observantia tres cause excusant, labor necessarius, infirmitas, ætas, cum jejunio incompatibiles; vel, si majoris, unica causa, moralis scilicet impotentia.

73 **Q**uantum ad laborem, ad quem reducit peregrinatio, sic optime S. Thomas q. 147. a. 4. ad 3. Si peregrinatio est operis labor commode differri possit, aut diminui, absque detrimento corporalis salutis, aut exterioris status, qui requiritur ad conservationem corporalis, vel spiritualis vite, non sunt propter hoc Ecclesie jejunia prætermittenda. Si autem imminet necessitas statim peregrinandi, & magnas diapas faciendi, vel etiam multum laborandi, vel propter conservationem vite corporalis, vel propter aliquid necessarium ad vitam spiritualem (v. g. propter conciones habendas, confessiones audiendas, &c.) & simul cum hoc non possint Ecclesie jejunia observari (nota bene singula) non obligatur homo ad je-

junandum. Quia non videtur fuisse intentio Ecclesie statuents jejunia, ut per hoc impediret alias pias, & magis necessarias causas. Similia habet in 4. dist. 15. q. 3. a. 2. quæstionum. 4. in corp. & ad 1. & 3.

Ratione ergo laboris, vel itineris (juxta S. Thomam, quem sequitur S. Antoninus p. 2. tit. 16. c. 2. s. 6.) soli illi excusantur, qui opus, vel iter pro tunc necessarium faciunt, quo adèd defatigantur, ut simul cum jejunio laborare vel itinerari non possint. Non ergo excusantur 1. omnes officiales, qui in Republica corporaliter laborant, prout novaturientes aliqui Casuista docuerunt, dicentes, quòd non debent se certificare, an labor sit incompatible cum jejunio. Hoc enim Alexander VII. damnavit proposit. 30. sicut & damnavit propositionem 31. eorum qui cum Diana & Leandro dicunt, quòd excusantur absolute omnes illi, qui iter agunt equitando, utcumque iter agant, etiamsi iter necessarium non sit, & etiamsi iter unius diei consistat, v. g. octo vel decem leucarum. Ex quarum propositionum damnatione Christianus Lector satis videt, quòd labor itineris, vel officii non excuset, nisi necessarius, & incompatible cum jejunio. Et hinc

2. excusantur quidem artifices, laboriosas artes exercentes, qui labore suo plurimum fatigantur, ut fabri ferrarii, lignarii, fossiores, lapidæ, bajuli, agricolæ, vinitores, aurigæ, & cursores, (prout Eugenium IV. declarasse refert Compendium Privileg. FF. Minorum) iis utique diebus quibus laborant, vel quibus ex præcedenti labore sunt plurimum fatigati: sed non excusantur sartores, barbitonfores, nec pictores, nec calceos incidentes, nec famuli & famulæ nentes, fila ducentes, vestimenta farcientes, etiam majori parte diei, quidquid dixerint varii Recentiores.

3. non excusantur etiam Typographi, qui torcular non tractant, sed characteres dumtaxat componunt, quidquid dixerit Leander q. 88.

4. nec Scribæ & Notarii, tota licèt die scribentes, prout idem putat q. 123.

5. nec Procuratores, Advocati, Consilarii, Judices, Musici, & alii hujusmodi opera facientes, quæ vires corporis non ita debilitant, ut ad ferendum jejunii laborem impotentes efficiantur.

6. nec communiter excusantur facientes iter pedestre duarum leucarum cum media, ut vult Pasqualigus decif. 313. Nec facientes iter trium leucarum, ut vult Leander q. 95. Nec facientes iter quatuor leucarum, seu duodecim millium Italicorum, ut putat Diana p. 10. tr. 14. resol. 2. Imò ne quidem omnes facientes iter quinque leucarum, ut existimat Fagundes l. 1. c. 8. & alii absque alio fundamento, quàm arbitrio suo, quasi in ipsorum arbitrio positum sit in eo privata autoritate statueri regulam practicè tutam. Non nego concurrere posse circumstantias, v. g. magni æstus, viæ valde arduæ, montosa, lutosæ, &c. percurrendæ à persona delicatæ complexionis, quas ob circumstantias, iter quatuor vel quinque leucarum ad excusandum possit sufficere; verum extra hujusmodi circumstantias, magnam diastam requirit S. Thomas. Magna verò diastam non est iter quatuor vel quinque leucarum, saltem Belgicarum; nec isto itinere, saltem unius aut alterius diei, adèd fatigantur viri fortes & robusti, ut moraliter impotentes sint jejunare. Quod tamen S. Thomas requirit, ad hoc ut sint excusati.

Itaque cum S. Thoma dicamus quòd si laboriosum opus, vel iter differri queat sine notabili incommodo, in aliud tempus differendum est, ut jejunium fervetur. Si differri non possit, soli illi ratione laboriosi operis vel itineris excusati cen-

conferantur, qui labore operis vel itineris adeo affliguntur, ut simul cum jejunio itinerari, vel opus suum facere non possint, uti S. Doctor loquitur in 4. dist. 15. a. 2. quæstionum. q. ad 1. Dicimus etiam, laboris vel itineris, sicut & senilis ætatis præcæsam quantitatem à nobis tam accuratè determinari aut mensurari non posse, ut ad unum usque affirmari queat, hoc opus, hæc itineris vel ætatis longitudo quemlibet istud opus vel iter facientem, vel ætatem illam assecutum excusare à jejunio, opus verò, vel iter isto minus, vel ætas minor neminem excusare. Quia excusari potest unus hoc opus vel iter faciendo, alter verò non excusari; sicut excusari potest unus, dum ad sexagesimum v. g. ætatis annum pervenit, altero non excusato. Exceptis ergo laboriosis operibus pro quibus Ecclesia vel Pontifex declaravit tale opus exercentes excusatos esse, consulat unusquisque propriam experientiam, ex eaque discat num sufficientes ad jejunium ferendum cum tali opere, vel itinere, vel ætate vires habeat, vel non habeat. Si habeat, jejunet; si non habeat, non jejunet; si dubius sit, sine dispensatione jejunium solvere non præsumat.

80 7º. Facultas Lovanienfis, ad instantiam Episcopi Gandavenfis, anno 1657. meritò reprobat hunc articulum ordine 22. desumptum ex Efcobario exam. 13. c. 3. n. 67. & Filiatio apud ipsam: *Qui dormire nequit, nisi vesperi sumptâ cenâ, non tenetur jejunare; imò neque in prandio collationem sumere, quamvis hoc modo isti incommodo obviare possent. Quia nemo tenetur pervertere ordinem refectionum.* O ridiculam rationem! Reprobavit & hunc eisdem Filii & Efcobarii ibidem c. 2. n. 23. *Defessus ex quocumque labore, licito, vel illicito, v. g. (horreo referre) cum feminis commixtione, liberatur à lege jejunii.* O indignam Doctore Catholico sententiam. Certè non descendit è caelo. Ascenditne igitur ex ore? Certè ad hoc totam vim malignitatis suæ intendunt sartarei inimici, atque ad hoc acriori insidiantur astutia (ait Leo Magnus serm. 1. de Quadrages.) ut sacratissimos Quadragesimæ dies negligenter prætereamus, in quorum observantia omnes præsertim desideria castigantur, omnes negligentie diluuntur. ... ut celebraturi sanctum Pascha Domini, in aliquo inveniamur indigni, & unde nobis obvianda erat propitiatio, inde contrahatur offensio.

81 Sed ecquod tam propudiosa sententiæ fundamentum? Dicent fortè, quia licitum est apponere causam fractionis jejunii: si quis enim suâ culpâ sit infirmus, durante infirmitate non tenetur jejunare. Verum, ut optime Wendrochius, aliud est infirmitas, id est morbus, aliud defatigatio, quæ jejunium tantum molestius ac difficilius reddit: quam molestiam quando quis sibi flagitiis suis accessit, impudenter eam subire recusat. Deinde quisquis voluntariè posuit causam, ex qua prævidit, vel prævidere debuit, futuram violationem præcepti, non solum peccavit internè contra præceptum illud, pro tempore quo voluntariè posuit causam illam, sed & externè peccat, pro tempore quo actum præceptum omittit, vel prohibuit committit, uti pluribus to. 1. demonstravi. Igitur ille, de quo in casu, non solum peccavit pro tempore quo posuit voluntariam causam violationis jejunii, sed adhuc peccat pro tempore quo jejunium violat, etiam si tunc foret impotens ad jejunium observandum. Quia impotentia culpabilis & voluntaria non excusat à culpa, prout offendimus ibidem. Hinc

82 8º. non excusantur à jejunio venatores, pro solo beneplacito absque ulla necessitate tantum laboris in venando sustinentes, qui, ex necessita-

te susceptus, à jejunio excusaret. Et idem est de iis qui lusu pilæ, & similibus se multum fatigant. Quos eo ritu à jejunio excusare, quid aliud est, nisi januam patentissimam libertinis aperire ad præmittendam observantiam ecclesiasticorum præceptorum, laboriosas venationes, vel lusus assumendo, vel de una civitate ad aliam sine ulla necessitate excurrendo, ut post fatigationem liberi sint à jejunio, ab auditione Sacri die festo, &c.? Utique ipso die festo summo manè, vel etiam die præcedenti, pro sola voluntate excurrerent ad venationem, &c. in loco, ab Ecclesiis tam remoto, ut ipsis possibile non sit, satis tempestivè reverti, pro Sacro festivo die audiendo.

9º. à jejunii lege non excusat sola jejunandi 83 difficultas, quâ fit ut scholasticus v. g. non ita commodè studeat, vel mulier ex debilitate jejunii servitia domus cum magna difficultate operetur. Quia aliud est difficultas, licet utcumque magna, aliud moralis impotentia, quæ sola excusat; & si nulla foret in jejunando difficultas & molestia, caro non affligeretur: cum tamen ad carnem affligendam, ac per hoc spiritui subjiciendam instituta sint jejunia. Ita Anglez, Medina, Ledesma, &c. contra Bonacinam.

10º. excusantur tamen qui adeo laborant, v. 84 g. plures eadem die conciones habendo, confessionibus audiendis, vel aliis piis functionibus totâ die, vel magnâ diei parte vacando, ut vires ipsis multum exhauriantur, si vel ex officio, vel ex pietate, vel propter spirituales proximorum utilitatem opera illa (quæ jejunio per se meliora sunt) præstentur, nec à tali persona simul cum jejunio valeant exerceri. Ita Doctores communiter, idem meritò cententes de iis qui infirmis assistunt totâ nocte, vel majori illius parte vigilantes, totâ etiam die in eorum servitio se fatigantes, molestiaque magnas sustinentes. Nam jejunium, quod præcipitur ob bonum, impedire non potest excellentioris charitatis bonum. Ob solam tamen peregrinationem, licet piam, si commodè differri queat, solvendum non est jejunium, sed differenda potius peregrinatio, uti docent S. Thomas supra, Cajetanus, Toletus, Sylvius, &c. contra Palaum, Sanctium & Leandrum q. 135.

Hactenus de excusatis vel non excusatis ratione laboris. Quæritur jam quinquam excusentur ratione infirmitatis? Respondet Concilium Toletanum VIII. can. 9. omnes quos languor extenuat. Canon verò 68. ex iis qui Apostolici inscribuntur, omnes qui propter imbecillitatem corporis impediuntur, vel talem patiuntur infirmitatem, cui jejunia Medici discant esse contraria, uti S. Gregorius loquitur epist. 34. lib. 11. Cum non subjaceat legi necessitas, ait Innocentius III. cap. consilium de observat. jejunior.

Hinc excusantur infirmi omnes, sicut & convalescentes, quos infirmitas valde extenuavit. Quod & Doctores extendunt ad laborantes febri tertiana, vel quartana diuturna. Sed improbamus Sanctium in select. disp. 54. Edit. Lugdun. excusantem eos qui habent duo vel plura cauteria: cum cauteria illa non ita debilitent habentem, ut egeant cenâ, prout experientia docet. Similiter improbamus Leandrum q. 30. excusantem eos qui magnam partem noctis dormire non possunt, nisi sumptâ cenâ. Cum, salvo jejunio, isti incommodo occurrere valeant, collationem meridiæ sumendo, plenamque refectionem in vesperum differendo; idèque tales nulla impotentia excuset.

Ratione denique ætatis, pueri (juxta S. Thomam) ut plurimum excusantur usque ad finem tertii septennii, id est usque ad annum vigesimum primum completum. Dicit enim q. 147. a. 4. ad 2. quod in pueris maxime est evidens causa non jejunandi, tum propter debilitatem nature, ex qua

provenit quod indigent frequenti cibo, & non multo simul sumpto. Tum etiam quia indigent multo nutrimento, propter necessitatem augmenti quod fit de residuo alimenti. Et ideo quamdiu sunt in statu augmenti, quod est, ut in pluribus, usque ad finem tertii septennii, non tenentur ad ecclesiastica jejunia observanda. Adolentes tamen Religiosi obligantur ad jejunia, tum Ecclesiæ, tum Religionis, sibi per Regulam, vel Constitutiones Ordinis præscripta, non vi ecclesiasticæ legis, sed religiosæ professionis. Unde Ecclesiæ jejunia violando, non peccant mortaliter, nisi per Regulam sub reatu peccati mortalis injungantur.

88 Addit etiam S. Thomas loco citato, *conveniens esse ut adolescentes, etiam non Religiosi, ante tertium septennium completum se ad jejunandum exercent, plus vel minus, secundum modum suæ ætatis; ad quod proinde merito à parentibus & Confessariis inducendi sunt: maxime cum non raro, ante vigesimum primum annum completum, esse desinant in statu augmenti, solumque ut in pluribus oppositum contingat, ut dicit S. Thomas. Tunc vero non est cur à jejunio excusentur. Et ut excusarentur ab ecclesiastica jejunii lege; certè non à lege naturali, quæ tenentur ebullientes malas concupiscentias (quibus tunc exæluat natura corrupta) per jejunium refrænare, si non per totam Quadragesimam, saltem per alternos, vel certè per duos vel tres in hebdomada dies, juxta Confessarii prudentis arbitrium. Unde D. Basilii orat. 2. Pueri (inquit) velut plantæ virides, jejunii aquâ irrigantur. Sententia quidem S. Thomæ communiter est recepta, sed non usquequaque certa: Quidam enim dicunt quod tempus finale augmenti est vigesimus annus (inquit Alexander de Ales p. 4. q. 102. memb. 2. a. 3.)... alii dicunt, quod in quinto decimo anno obligantur homines ad jejunium: quia tempore isto incipit libido invalescere, contra quam est institutum jejunium, nec tertium septennium completum ad id est ab Ecclesia determinatum... Tempus aptum jejunio, idem Aletis censet esse tempus octodecim annorum... Unde in ætate octodecim annorum homines (inquit) ad quadragesimale jejunium obligantur. Quidquid tamen de eo sit, probanda non est opinio Tamburini l. 4. c. 5. §. 7. n. 2. dicentis: Si quis in prima hora medie noctis impleat annum vigesimum primum, tenetur, si prima hora pertinet ad vigesimum secundum talis ætatis, in quo urget præceptum... si sit natus in ipsa prima hora medie noctis, non obligatur. Prorsus enim non est ratio, cur non teneatur totis 23. horis quæ supersunt ex illo die.*

89 Ad senes quod attinet, si sunt multum debiles (ait S. Antoninus ubi supra § 5.) eo modo possunt excusari, sicut dictum est de infirmis. Ratione autem senectutis tantum non excusantur, si sunt fortes ad sufferendum jejunium. Nec est determinata ætas ab aliquo, usque ad quos annos quis tenetur ad jejunium. Unde Cardinalis Ximenes, Archiepiscopus Toletanus, ultra septuagesimum ætatis annum provectus, se adhuc exillimabat adstrictum lege ecclesiasticorum juniorum; nec ab ea à Leone X. absolutus fuit ob solam senectutem, sed ob varias corporis infirmitates, prout ex Pontificio Rescripto constat, quod Odoricus Raynaldus refert ad annum 1517. Hoc idem exemplo suo confirmat Navarrus in Manuali c. 21. Octuagesimum quippe annum agens, perinde (inquit) possunt jejunare, ac cum agerem sexagesimum, imò & quinquagesimum. Unde concludit, standum non esse opinioni illorum, qui jejunandi obligationem limitant ad annum sexagesimum. Improbabilemque Laymannus l. 4. tr. 8. c. 3. n. 2. censet opinionem Thomæ Sanchez, absolventis hominem sexagenarium ab obligatione servandi

jejunia, quæ voverat se per totam vitam observaturum certis anni vel hebdomada diebus.

Nec S. Antoninus recipit opinionem Innocentii in cap. ex parte de observ. jejun. dicentis, quod viris jejunare prohibentibus, uxores possunt jejunia ex voto suscepta relinquere. Quia earum vota dependent à maritorum consensu; non verò Ecclesiæ jejunia. Vel saltem propter scandalum vitandum dispensari possunt, si ex eorum observantia fierent impotentes ad debitum reddendum, vel nimis tædiosa maritis. Ast huic opinioni S. Antoninus sententiam magis piam, & religioni consentaneam opponit Paludani, quod istud maritorum scandalum sit pharisaicum, ideoque contemnendum; nisi ex talis voti observantia nimia debilitas vel infirmitas rationabiliter timeretur, quæ ad uxoris officium, & familiæ curam moraliter impotentes efficerentur.

Ad senes igitur revertendo Fagnanus ad cap. 91 cum sis de convers. conjugatorum post laudatum S. Antoninum rectè observat, ex veriori & magis recepta opinione in iis, five masculi sint, five femina, nullum tempus determinatum esse, in quo ab obligatione jejunii absolvantur. Unde (inquit) solum excusari possunt tamquam infirmi vel debiles, vel propter ætatem decrepitam, seu caducam, languentem & incurvantem, ut loquitur Concilium Toletanum VIII. uno verbo propter moralem impossibilitatem. Et ita docent (inquit) Richardus de Media villa, S. Antoninus, Tabiena, Rotella, Sylvester, Aftenis, Medina, Azorius, alique Theologi melioris notæ. Pro certo proinde habendum, si venes vegetos juniorum lege teneri, etiam si sexagenarios, etiam fortes & vegetos, absolute deboligent Leander q. 27. & alii viginti Castiis apud ipsum. Imò mulieres quinquagenarias absolute à jejunio Sanchez excusat. Sed (ut Fagnanus observat) solus ipse primus hanc opinionem in medium attulit, prout ipsemet fatetur, propterea subjungens, hanc suam opinionem non esse in praxi. Verum quidem est quod sint viri frigidores. Sed vel ob idipsum magis obstricte sunt ad jejunandum: nam ex caloris debilitate major in ipsis pituita, & crudorum humorum copia generatur. Et propterea jejunium facilius ferunt; & multo plures femina, quam viri, visæ sunt, quæ naturaliter longum servaverunt jejunium. Nam, ut Fagnanus servatur ex Alberto Magno, plures sex, septem, & pluribus mensibus vixerunt sine ullo externo alimento, pituita, & crudorum humorum copia ipsis pro alimento ferviente. Imò relatum est à Dyno Medico (inquit Mercurialis l. 3. practica c. 7.) mulierem quamdam suo tempore fuisse, quæ septem annis, sine ullo appetitu, & cibis vixerat. Et quod est mirabilius, Conciliator diff. 112. prope finem, Certificatum est (inquit) mihi per fidelem socium Joannem de Corceo, cum aliis multis, in Normandia extare mulierem, quæ amodò per spatium 36. annorum nihil assumpsit. Hactenus illustrissimus Fagnanus.

Nihilominus prægnantes & lactantes mulieres 92 excusat S. Antoninus, si debilitas impedit eas, vel periculum sit de defectu alimenti pro foetu. At sine ulla modificatione Navarrus c. 21. n. 16. cum communi eas excusat; quippe quas non solum sibi, sed aliis etiam oportet edere. Ideoque una ipsis refectio non sufficit. Imò existimat eas peccaturas, si jejurent, cum præjudicio prolis. Si tamen robustæ sint, nihil ipsis nec proli timendum videtur ab uno vel altero jejunii die.

Denique de pauperibus S. Thomas q. 147. a. 4. 93 ad 4. ait, quod si possunt sufficienter habere, quod eis sufficit ad unam comestionem, non excusantur propter paupertatem à jejuniis Ecclesiæ. A quibus tamen excusari videntur illi, qui frustatim ele-

mosynas mendicant: quia non possunt simul habere, quod eis ad victum sufficiat. Ita etiam Richardus, Durandus, Bachonius noster, Lezana, Urbanus ab Ascensione, Lumbierus, Reginaldus, &c.

CAPUT X.

Declarantur potestatem habentes in jejuniis dispensandi.

94 **E**Am non solum habent Episcopi, sed & Parochi, absque recursum ad Episcopum, etiam si Episcopus non sit absens. Quia sic est consuetudine introductum ac receptum, uti Doctores communiter tradunt, eandem potestatem concedentes Vicario Parochi, ipso absente.

95 Superiores quoque Regularium cum subditis suis dispensare possunt in jejuniis tam Ecclesie, quam Regulari. Quia in suis potestatem habent quasi Episcopalem; idque Superioribus Ordinis S. Hieronymi (& consequenter aliorum Ordinum cum ipsis communicantium) concessit Eugenius IV. & FF. Ordinis Minorum Clemens VII. uti videre est apud Pellizarium tr. 5. c. 5. n. 65. Consequenter id posse Vicarios ipsorum, ipsis absentibus, docent Azorius, Sanchez, Gordonus, &c.

96 Id etiam Confessarios posse cum suis poenitentibus dixerunt Rosella & Palacios sed veritas est, ipsos, sicut & alios viros doctos, ac Medicos, solum posse declarare, causam dispensandi sufficientem esse, vel non esse, seu etiam (ubi res certa est) jejunandi obligationem non esse.

97 *Caveant tamen Confessarii, & Medici diligenter ne aliena culpa participent, nimia facilitate sua, in fide faciendae necessitatis non jejunandi, vel utendi cibis vetitis, ait S. Carolus Borromeus in Edicto super observatione Quadragesimae, Actor. Eccles. Mediolan. p. 3. pag. 361. & 362. Ita etiam Concilium Avenionense anni 1594. cap. 44. & Concilium Narbonense ann. 1609. cap. 10. Unde S. Antoninus ubi supra c. 11. § 60. De consilio rationali Medici (inquit) infirmis solvens je-*

janium, vel comedens carnes diebus prohibitis, non peccat; sed peccaret Medicus, si sine causa rationali, vel saltem dubia, talia mandat, vel ordinat infirmis. Quod dum facit cum causa quam judicat dubiam, monere debet de petenda dispensatione.

Porrò dum dubium est, an detur causa sufficienter excusans, Praelatus & Parochus licite dispensant. Quia minor causa requiritur ut quis cum dispensatione deobligetur, quam sine dispensatione. Causa proinde certa ad dispensandum non requiritur: utpote quae existente, opus non est dispensatione. Ita S. Thomas, Cajetanus, Navarrus, & Doctores communiter.

Quòd si dubium sit, an detur causa sufficienter ad dispensandum, Praelatus partim dispense, partim commutet in aliud opus pium, inquit Navarrus. Ob solam tamen jejunandi difficultatem non debet dispensare; sed suaviter monere, quòd hujusmodi difficultas consuetudine vincitur; tametsi Leander q. 32. & alii apud ipsum dicant tunc posse dispensare.

Meminerint quoque Superiores & Parochi, majorem causam requiri ad dispensandum super carniis esu, quam super secunda refectioe. Sic enim habet consuetudo, docentque Sylvester, Cajetanus, &c. Porrò Parochos, & Superiores Regularium cum subditis suis dispensare posse super carniis esu, consuetudo obruit pro Parochis, & Eugenius IV. concessit Regularium Praelatis, prout iidem Authores tradunt.

Dispensatum denique super carniis esu pro toto tempore Quadragesimae, iis vesci posse, etiam feriis sextis & sabbathis, necnon quatuor temporibus occurrentibus, docet Pellizarius n. 69. nisi consuetudo obstet, sed videtur hoc speciali notà dignum, nec facile praesumenda ista dispensantis intentio, nisi dispensandi causa id manifestè requirat. Atque haec de legibus ac praecipis in genere, necnon de praecipis Theologicarum, ac virtutum Cardinalium, de iustitia & jure, deque Decalogi atque Ecclesiae praecipis dicta sint, salvo meliori iudicio sapientiorum.

Finis Tomi secundii.